Parallelsessie Informatie en Ontmoeting 13 maart 2025
Beleidshuis
Samenvattend verslag van de sessie in de Houtzagerij in Hardinxveld-Giessendam

Aanwezigen

Voorzitter:	Ilhan Tekir
Griffie:	Erna van Bekhoven
Notulist:	Roeny Leeuwenburgh Vendrig
Raadsleden/ fractieassistenten:	Dicky van Veen, Gulsen Metz, Dennis van Gammeren, Jacques Roeland, Maarten Venhovens, Kees van Willigen, Paulien de Groot, Niels van Santen, Mariska Veldheer-Vink, Therese van 't Westende, Anselm Krol, Maarten de Pagter, Henri Heikens, Björn Bahlmann, Joost van der Geest, Janneke van Oversteeg, Paul Kuijten, Piet van Andel, AJ Jalloh
Portefeuillehouder:	Reinie Melissant-Briene en Mark de Boer
Ambtelijke ondersteuning:	Iemke Bruseker en Jurjen Dieleman
Gast:	Jan Dirk Pruim

Opening
Ilhan Tekir opent de vergadering over het beleidshuis en heet iedereen hartelijk welkom op de mooie locatie, de Houtzagerij in Hardinxveld-Giessendam.
Deze sessie is gepland om goede stappen te zetten rondom het beleidshuis. Het is een groot en ingrijpend thema. Om die reden is deze verdiepende sessie na de eerste presentatie in oktober 2024 gepland.
Na een inleiding door Iemke Bruseker en Jurjen Dieleman zal Jan Dirk Pruim een toelichting geven op hoe we als raad onze rol kunnen pakken en het samenspel met het college kunnen organiseren.

Desgevraagd zegt hij dat dit onderwerp uiteindelijk op een later moment tot besluitvorming zal leiden. Vanavond zal dat niet gebeuren; het is een I&O-sessie.

Presentatie beleidshuis
Jurjen Dieleman legt in een presentatie (beschikbaar op iBabs) de bedoeling achter het beleidshuis uit.

Hij toont het beleidshuis in de vorm van het stadhuis met bovenaan twee visies: de omgevingsvisie en de samenlevingsvisie. Daaronder thematische en gebiedsgerichte programma's. Vervolgens borging van de regels in het Omgevingsplan. De Omgevingswet was de aanleiding om een stap te zetten om al het gemeentelijk beleid in een logisch geheel te vatten. De gemeenteraad stelt de omgevingsvisie vast. De programma's worden vastgesteld door het college. Het omgevingsplan wordt door de gemeenteraad vastgesteld. Het budgetrecht ligt altijd bij de gemeenteraad.

Op dit moment hebben we beleidsproducten die allemaal verschillende namen hebben. Het is de bedoeling dit te uniformeren. De integraliteit moet bevorderd worden en afgestemd worden op de twee visies. Dat zorgt er ook voor dat de gemeenteraad kaders kan vaststellen aan de hand waarvan programma's opgesteld en uitgevoerd kunnen worden door het college. Hierover kunnen afspraken tussen raad en college gemaakt worden.

In 2023 is het transitieplan voor de Omgevingswet vastgesteld. De gemeente wilde met deze wet vernieuwend aan het werk gaan in de geest van de nieuwe wet. In oktober 2024 is een en ander gepresenteerd in een I&O.
Tot slot licht hij het beleidshuis in stappen toe. Tussen de visies en de programma's is een extra laag toegevoegd: waar nodig kunnen tijdelijk aanvullende beleidskaders vastgesteld worden door de raad.
Desgevraagd licht hij toe dat als met een programma gewerkt gaat worden, het college de raad informeert en eventueel vraagt om extra beleidskaders. De raad kan zelf ook aangeven dat er extra beleidskaders nodig zijn.

Mark de Boer zegt dat het instrument op zich niet tijdelijk is. Er zullen steeds beleidskaders aan de raad worden voorgelegd. Het vaststellen van beleidskaders is een continu proces als de visie onvoldoende kaders biedt. Op basis van nieuwe ontwikkelingen kunnen ook nieuwe beleidskaders toegevoegd worden.

Jurgen Dieleman licht tot slot toe dat eventuele ruimtelijke borging komt in het omgevingsplan en in bepaalde gevallen is ook financiele borging nodig via de P&C-cyclus of een investeringsbesluit.

Desgevraagd licht hij toe dat het college informatiebrieven aan de raad kan sturen waarop de raad kan reageren.
Iemke Bruseker geeft aan dat de toegelichte inrichting van het beleidshuis een voorstel van het college is. De raad kan hier natuurlijk nog iets van vinden en aanvullende afspraken voorstellen.
Jurjen Dieleman licht toe dat bepaalde zaken natuurlijk altijd door de raad vastgesteld moeten worden.

Gevraagd wordt of dit beleidshuis college afhankelijk anders geïnterpreteerd kan worden.
Ilhan Tekir antwoordt dat hij denkt dat het niet collegeafhankelijk zou moeten zijn. Het gaat om de verhoudingen hoe we in het stadhuis met de rollen omgaan. Het is ook belangrijk om voor een volgende raad de goede keuzes te maken.

Reinie Melissant merkt op dat we dit samen doen; gemeenten gaan er verschillend mee om terwijl er smalle marges zijn omdat voldaan moet worden aan de wet- en regelgeving. De burgemeester is ook de hoeder van de democratie. Stel dat er een college zou komen dat alles wil afschermen voor de raad, dan is het aan de burgemeester om het democratische proces te borgen.

Toegelicht wordt dat het proces tussen de visie en de programmering een samenwerking moet zijn van college en gemeenteraad. In dat proces moeten afspraken gemaakt worden en dat borgt ook vertrouwen en communicatie met de samenleving.

Ilhan Tekir bedankt voor de presentatie. Hij hoopt dat het voorstel van het college nu duidelijk is. Vervolgens kan het gesprek hierover aangegaan worden.

Reflectie op het beleidshuis
Jan Dirk Pruim stelt zich voor; hij werkt zijn hele leven al in het lokale bestuur in verschillende functies. Na zijn pensionering heeft hij in Almere en Dronten als interim gemeentesecretaris gewerkt. De verbinding met het lokaal bestuur houdt hij via het geven van trainingen, lezingen, coaching- en adviesactiviteiten.

Hij wil graag vanavond samen met de raad tot afspraken komen die houvast bieden voor de komende periode. De gemeente heeft gekozen voor vernieuwend werken. Dat is best spannend. De vraag is aan de orde wat de raad nodig heeft om houvast te krijgen in dit proces en om het raadswerk goed te kunnen doen.

Met het beleidshuis zet de raad een spannend proces in gang. Hij noemt de P&C cyclus; welke instrumenten wilt u inzetten? Hij hoopt vanavond met de raad een aantal dingen te kunnen uitwerken.

Er worden vier vragen uitgedeeld. De aanwezigen worden gevraagd hierop een primaire reactie te geven. Deze worden vervolgens geïnventariseerd.

Hoe waardeer ik de insteek van het beleidshuis

- Integraliteit en herkenbaarheid van het beleid maakt het voor inwoners makkelijker om te participeren.
- Structuur is nodig, zelfs noodzakelijk.
- Vaag en weinig concreet.
- Hierdoor zal er minder detaillistisch gesproken worden in de raadsvergadering.
- Als we dit gaan doen moeten we ook onze manier van vergaderen en agenderen bespreken. Misschien moeten we gaan werken met commissies.
- Duidelijke kaders.
- Integraliteit is goed, maar zorgen over de rol van de raad.
- Er moet nog veel uitgekristalliseerd worden.
- Minder detaillistisch vergaderen en stevige kennis van dossiers opbouwen.
- Basis is goed maar de vraag is of sommige ambtenaren en inwoners hier wel mee kunnen werken en participeren.

Hoe luidt volgens u het raadsbesluit over de omgevingsvisie

- Te vaag.
- Vaag, is ook toepasbaar voor andere gemeenten.
- Het is warrig.
- Het is papier, geen inhoud, geen consequenties.
- Wij hebben oude wijn in nieuwe zakken vastgesteld, we moeten wel alle regels in de nieuwe omgeving een plaats geven.
- We streven naar gezonde inwoners. Is op elke stad van toepassing. Dan hebben we dus aanvullende beleidskaders nodig.

Wat is over het vervolgproces afgesproken

- Nog niets concreets.
- We weten wel dat er onderwerpen ontbreken, bijvoorbeeld cultuurbeleid en emancipatiebeleid. Die zouden in de samenlevingsvisie komen.
- Dan moet je wel scherp zijn in wat je wil en daarvoor kaders stellen.
- Duidelijk maken wat een visie is en wat beleidsregels zijn.
- Een gezonde stad is een visie. Bij een nieuwe ontwikkeling kan de raad extra kaders meegeven.
- Bij de P&C cyclus kwam aan de orde dat er wat miste.
- We moeten kijken of we voldoende hebben aan die twee paraplu-visies.

Welke rol speelt het beleidshuis voor de raad?

- Helpt het beleidshuis bij de invulling van de rol van de raad.
- Als checklist.
- Geen idee hoe de invulling van de rol van de raad zal zijn.
- Gevoel dat we minder kunnen sturen als raad in de kader stellende rol.
- Het helpt alle neuzen dezelfde kant op te zetten.

Op de vraag van Pruim wie het beleidshuis vaststelt wordt geantwoord: de gemeenteraad, met inachtneming van de wettelijke verplichtingen die gelden voor college en raad.

Heeft het college voldoende munitie om een raadsvoorstel aan de raad voor te leggen ter vaststelling van het beleidshuis?

Mark de Boer meent dat het college het voorstel en het proces kan beschrijven. Hij zou er wel graag een oplegger bij krijgen met afspraken tussen raad en college over grip, controle over de kader stellende rol, en afspraken om het bijvoorbeeld een tijdje uit te proberen. Het moet goed werkbaar worden.

Pruim wijst op het belang van elkaar (als raad en college) vast te houden in dat traject.

Zou er een format kunnen zijn zodat je aan beide kanten beleid kan toetsen?
Een raadsbesluit moet volgens Pruim makkelijk te lezen zijn. Je kunt als raad van het college en de organisatie verlangen om op een bepaalde manier raadsvoorstellen te formuleren.

Hoe maak je dan de afspraak, hoe detaillistisch iets beschreven moet worden?
Als we nu de omgevingsvisie te algemeen vinden, dan moeten we er ook bij aangeven wat we willen specificeren. Ook is de vraag of er altijd financiële kaders bij opgenomen moeten worden.

PAUZE

De aanwezigen gaan in drie groepen uiteen en praten over hoe we in het beleidshuis te werk willen gaan.
Het gaat om het bespreken van de randvoorwaarden voor een succesvol effect van het beleidshuis op de samenleving en de besluitvorming. De volgende vragen moeten beantwoord worden:
De raad stelt het proces vast, wat kunnen we de wethouder meegeven?
Waaraan moet de beleidscyclus voldoen om werkbaar te zijn?
Waarom maakt het beleidshuis de samenleving beter?
Waar helpt het beleidshuis de raad?

Terugkoppelingen:

Groep 1
We moeten alle stappen van de beleidscyclus goed doorlopen, met name de evaluatie. Meer consistentie in raadsvoorstellen draagt bij aan goede beleidscyclus. Kijken in welke fase je besluiten kan nemen.
We verwachten van het college discipline qua integraliteit van werken en van de raad kan dat dan ook verwacht worden. Bij het opstellen van raadsvoorstellen moet aandacht besteed worden aan hoe de integraliteit in de gaten gehouden kan worden. Is het wel goed in lijn met de doelen in de twee visies.
Het maakt de samenleving beter door leesvriendelijke beleidsstukken, participatie verbeteren omdat er steeds meer herhaling zit in het zelfde type beleidsvormen. Als bijvoorbeeld het programma cultuur aan bod komt, weten de inwoners dat dit het moment is om input te leveren. Raad en college moeten goede afspraken maken over participatie als nagedacht wordt over een programma. Het oude idee van een startnotitie is een goed instrument. Dan kan je zien wat voor participatie er nodig is bij een bepaald programma. Het is dan voorspelbaar.
Waar helpt het de raad? Goed timen om onderwerpen aan de orde te stellen. Het helpt ook door de integraliteit.

Groep 2

Bij de eerste vraag kwamen de woorden Gorinchem en Amsterdam ter sprake. Bij een goede beleidscyclus, de nulmeting, waar zijn we nu mee bezig, dat is Gorinchem. Amsterdam is dan de visie, waar de stip op de horizon ligt. Daartussen zit de weg van welk kader hebben we nu nodig. De weg tussen Gorinchem en Amsterdam is typerend voor waar we nu tegenaan lopen, namelijk hoe we daar komen, bijvoorbeeld een budget, emissiezone werd ook genoemd. En hoe krijgen we grip op de aanvullende kaders die gesteld worden om van het ene naar het andere te gaan. Duidelijkheid is nodig over definities van alle producten, visies, programma's nota's. Het college moet voorstellen doen en we moeten afspraken maken over hoe dat precies gebeurt. Het hele gesprek ging eigenlijk over deze vraag.
Hoe de samenleving er beter van wordt. Is de doelstelling dat met het beleidshuis de samenleving beter wordt of gaat het om het verbeteren van de relatie tussen raad en college. Daarmee wordt indirect de samenleving verbeterd.
Waar helpt het beleidshuis de raad: voor de duidelijkheid over taken tussen college en raad.

Groep 3
De beleidscyclus moet in goede samenwerking tussen college en raad ingevuld worden. Bevoegdheden duidelijk maken. Bevoegdheden, eigenaarschap, P&C-cyclus, waaraan controleer je en toets je, ruimte voor participatie.
Hoe het de samenleving verbetert: integrale aanpak met oog voor de inwoners, duidelijke communicatie, weten wat er gaande is.
Hoe helpt het beleidshuis de raad: duidelijke rollen en wanneer je invloed kan uitoefenen.

Jan Dirk Pruim vindt dat de raadleden erg aardig voor elkaar zijn.
Hij ziet in de reacties veel proces en discussie over rollen en bevoegdheden. De raad gaat overigens zelf over de consistentie van raadsvoorstellen. De kennis daarover ligt bij de griffie dus dat kunt u gemakkelijk doen. U moet zich wel realiseren dat er schrijvers in de organisatie zitten. Je moet ze ook de kans bieden om het voorstel te schrijven dat je als raad wil hebben. Het gaat om het onderwerp en het voorgenomen besluit. Maak gewoon afspraken of een opdracht hiervoor. En aan het college vragen of het hanteerbaar is voor de ambtelijke organisatie. Als een raadsvoorstel niet bespreekrijp is kan je het terugsturen naar het college. Er moeten dan wel afspraken zijn waaraan een raadsvoorstel moet voldoen.

Een van de aanwezigen doet de suggestie om dit gelijk te gaan uitproberen in de aanloop naar de verkiezingen. Het vaststellen dat een raadsvoorstel niet voldoet heeft wel raadsbrede steun nodig. We willen goed gesteld staan bij een nieuwe raad. Er zijn goede schrijvers nodig en een goed kader waaraan een raadsvoorstel moet voldoen.
Pruim zegt dat het lerende en stapsgewijs ingevoerd kan worden. De wethouder heeft ook al gezegd dat er tijd voor nodig is en dat hij wel wil experimenteren. De fractievoorzitters kunnen daarover met elkaar afspraken maken, ook over waar de time out zit, bij de voorzitter, vicevoorzitter, presidium of zo. Dat moet je niet met de hele raad doen. Een paar mensen moeten dit kunnen beoordelen en aangeven hoe het opgelost kan worden.
Hij licht toe hoe het in Almere is gegaan met een politieke markt, een andere manier van werken. Men is begonnen zonder reglement van orde. Voor elke vergadering was er ook een klaag halfuurtje bij de vicevoorzitter en de griffier. Raadsleden konden daar binnenlopen. De afspraak werd dan gemaakt om een oplossing te bedenken voor het gesignaleerde probleem. Met een aantal basisafspraken kan aan enkele mensen uit de raad dat mandaat gegeven worden. Het is belangrijk experimenteerruimte te nemen. Het hoeft niet ingewikkeld te zijn.

Het is Pruim opgevallen dat nogal eens gevraagd is naar het kader. Er is al een hoofdkader: een stad in balans en een sociale omgeving.

De vraag is wilt u van het beleidshuis een cyclus maken ja of nee. Dat kan heel goed, een beetje een parallel met de P&C-cyclus. Bijvoorbeeld eenmaal per jaar een overleg over de stand van zaken van het beleidshuis. Waar moet de integrale visie aan voldoen.
Er moeten definities vastgesteld worden, dat zijn randvoorwaarden.
Heeft u al nagedacht over het aantal programma's?

Een van de aanwezigen licht toe dat wel gesproken is over het beter benutten van tussenrapportages. Dat er een goed moment is op programmaniveau om het beleid bij te sturen en dat het college terug kan komen omdat het er niet goed uit komt.

Pruim licht toe dat het ook over de inhoudelijke kant gaat. Je kan het beleidshuis een plek geven in de P&C-cyclus. Dan weet je ook tot hoever je kunt gaan. Wie bepaalt het aantal programma's, dat speelt ook mee. Desgevraagd geeft hij aan dat ook de afspraak gemaakt kan worden om in het beleidshuis het sociaal domein te incorporeren naar analogie van de Omgevingswet. Je kunt ook bepleiten dat er een programma toegevoegd moet worden in het beleidshuis. Je kunt ook eisen stellen aan de kwaliteit van een programma. Een beetje vergelijkbaar met een raadsvoorstel. Daar kan de raad ook eisen aan stellen. Opstellen en uitvoeren van het programma is aan het college. Het college kan dan ook toetsen aan de visie en daarmee terugkomen naar de raad. De raad kan direct en indirect invloed uitoefenen op de programma's.

Een van de aanwezigen merkt op dat de gemeente in deze tijd weinig geld heeft. Een programma is aan het college maar de raad gaat over de financiën. Geld en inhoud zouden bij elkaar gehouden moeten worden in programma's.
Pruim geeft aan dat het college gevraagd kan worden de beleidscyclus en geldcyclus bij elkaar te houden, te vervlechten. Dan zou de begroting op twee manieren besproken kunnen worden. Nodig het college uit om dat goed te combineren.

Gevraagd wordt of de wethouder tussendoor eens de thermometer in de raad kunnen doen en de raad kan vragen om een idee te bespreken zonder dat er een besluit over genomen hoeft te worden.
Pruim licht toe dat die afspraak gemaakt kan worden. De raad bepaalt die werkwijze samen met het college. Er kan een consulterend raadsvoorstel gedaan worden door het college. Het kan ook via een raadsbrief waarin de raad gevraagd wordt ergens op te reageren. Het is belangrijk de onderlinge verhoudingen goed en zuiver te regelen. Aangeven hoe de politiek bedreven kan worden door de raad.

Opgemerkt wordt dat het begrip kader stellend impliceert dat de raad een controlerende functie heeft.
Pruim licht toe dat richtinggevende uitspraken scherp gedefinieerd moeten worden.
Mark de Boer verwijst naar de I&O-sessie over een gebiedspaspoort. Hij vind het ook prettig om in een sessie te vragen om uitspraken van de raad om verder te kunnen met een onderwerp. Hij zou dit graag gaan uitproberen met elkaar.
Pruim bevestigt dat een wethouder dit zou kunnen vragen; de raad zou deze ruimte kunnen bieden aan het college.
De raad kan zich beraden over wat het college mee te geven om zelf de controlerende taak te kunnen uitvoeren. Denk daarbij aan de relatie met de visie. De wethouder moet zich afvragen wat hij van de raad nodig heeft. Maak het tijdgebonden.
Het is fantastisch om die stappen te zetten en je moet er ook de tijd voor nemen en experimenteren. Neem een jaar de tijd. Over een half jaar beginnen de verkiezingen. Het is een mooie periode om te experimenteren. Je geeft de nieuwe raad de ervaringen en leercurven mee.
Pruim zegt dat hij merkt dat de raad wel nieuwsgierig is om hiermee te beginnen; denk eraan om goede afspraken te maken!

Ilhan Tekir bedankt Jan Dirk Pruim voor zijn reflecties.

Hij gaat er vanuit dat er behoefte bestaat aan duidelijkheid over de vervolgstappen. Hij heeft Mark en Jan Dirk beide horen spreken over een oplegger, een soort afsprakenset tussen raad en college die nuttig kan zijn. Hij heeft dat ook in de terugkoppeling van de drie groepen gehoord. Wat spreken we af, wat stellen we vast.
Die afsprakenset kan iets zijn wat we met elkaar kunnen afspreken en waaraan we elkaar committeren. Het is goed om dat samen als raad, college en organisatie met elkaar op te stellen in coproductie. Vanavond is er al veel opgehaald.
Hij kan zich voorstellen dat een aantal raadsleden dit samen met Mark, Jurjen en Iemke voorbereiden. Een soort gezamenlijk raadsvoorstel aan de hand van wat er vanavond is besproken. Het zou een klein clubje kunnen zijn dat een of twee keer bij elkaar komt, geen structurele commissie of zoiets. Het kan een belangrijke basis zijn en een soort legacy die we kunnen doorgeven aan de volgende raad.
Het startpunt is dan het beleidshuis en dat kan nog bijgeschaafd worden. Het college staat daar open voor.
Mark licht toe dat een aantal dingen met betrekking tot de Omgevingswet al loopt. Hoe het raadsvoorstel te formuleren is ook afhankelijk van een aantal afspraken die we met elkaar maken. Daar kunnen de bevoegdheden ook in beschreven worden. Ook is het goed aan te geven wanneer de raad een raadsinformatiebrief wil ontvangen, wanneer wil je dat het college terugkomt naar de raad en dergelijke.
Ilhan geeft aan dat het ook een initiatiefvoorstel vanuit de raad kan zijn waarmee de raad de regie neemt op het beleidshuis. Het kan ook op basis van een raadsvoorstel met een oplegger. De vorm kan ook bepaald worden door het in te stellen voorbereidingsgroepje.
Hij peilt wie hierover wil meedenken en concludeert dat de raadsleden Kees van Willigen, Tom van der Meijden, Niels van Santen, Joost van der Geest hiertoe bereid zijn. Hij kan zich voorstellen dat Mark de Boer en Eva Dansen vanuit de twee visies hier ook een bijdrage aan kunnen leveren samen met Jurjen en Iemke.
Jurjen geeft aan wel enig voorwerk te willen doen. Een en ander zal afgestemd worden met de griffie.

Ilhan bedankt iedereen voor de inbreng; het was taai en het was werken maar er zijn goede stappen gezet. Ook bedankt hij Jan Dirk Pruim. Hij sluit de vergadering.